

Література

1. Дем'янчук О. Г. Характеристика методів та засобів підготовки у спортивному туризмі. Молодь та олімпійський рух: зб. тез доповідей XII Міжнародної конференції молодих вчених, 17 травня 2019 р. Київ, 2019. С. 115–116.
2. Дем'янчук О., Альошина А. Характеристика дистанцій змагань у спортивному туризмі. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наукових праць. Луцьк, 2016. № 1 (33), С. 64–68.
3. Колотуха О. В. Теоретико-методичні засади активного туризму. Науковий вісник Льотної академії. Серія: Педагогічні науки. 2018. Вип. 4. С. 104–108.
4. Палатний І. А., Палатна О. М. Техніко-тактичні особливості командного подолання та суддівства етапу «Спуск по схилу» на змаганнях із техніки пішохідного туризму. Науковий часопис. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / фізична культура і спорт». Вип. 11 К (119) 19. Київ, 2019. С.103–108.
5. Палатний І. А., Палатна О. М. Методика подолання та суддівства етапу «Траверс скельної ділянки або схилу» на змаганнях з пішохідного туризму. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15: зб. наукових праць / за ред. О. В. Тимошенка. Київ, 2020. Вип. 7 К (127) 20. С. 150–156.
6. Палатний І. А., Палатна О. М. Методика проходження та суддівства етапів «Підйом по схилу» та «Підйом по скельній ділянці» на змаганнях із пішохідного туризму. Актуальні проблеми і перспективи розвитку фізичного виховання спорту і туризму : колективна монографія. Переяслав (Київ. обл.) : Домбровська Я. М. 2020. С. 223–235.
7. Правила змагань зі спортивного туризму : Федерація спортивного туризму України. Київ, 2008. 148 с.
8. Технічний регламент проведення змагань з пішохідного спортивного туризму : введ. в дію 19.05. 2018 р. Київ. 2018. 52 с.
9. Цибух В. І. Роль та значення спортивного туризму в соціально-економічному розвитку регіонів. Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. 2015. Вип. 2. С. 104–109.

References

1. Dem'yanchuk O. H. (2019). Kharakterystyka metodiv ta zasobiv pidhotovky u sportyvnomu turyzmi. Molod' ta olimpiys'kyu rukh: zb. tez dopovidey XII Mizhnarodnoyi konferentsiyi molodykh vchenykh, 17 travnya 2019 r. Kyiv. S. 115–116.
2. Dem'yanchuk O., Al'oshyna A. (2016). Kharakterystyka dystantsiy zmahani' u sportyvnomu turyzmi. Fizychnе vykhovannya, sport i kul'tura zdorov'ya u suchasnomu suspil'stvi : zb. naukovykh prats'. Luts'k. № 1 (33), S. 64–68.
3. Kolotukha O. V. (2018). Teoretyko-metodychni zasady aktyvnoho turyzmu. Naukovyy visnyk L'otnoyi akademiyi. Seriya: Pedagogichni nauky. Vypusk 4. S.104–108.
4. Palatnyy I. A., Palatna O. M. (2019). Tekhniko-taktychni osoblyvosti komandnoho podolannya ta suddivstva etapu «Spusk po skhylyu» na zmahannyakh iz tekhniki pishokhidnoho turyzmu. Naukovyy chasopys. seriya 15 «Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoy kul'tury / fizychna kul'tura i sport» vypusk 11 K (119) 19. Kyiv vydavnytstvo NPU imeni M. P. Drahomanova. S.103–108.
5. Palatnyy I. A., Palatna O. M. (2020). Metodyka podolannya ta suddivstva etapu «Travers skel'noyi dilyanky abo skhylyu» na zmahannyakh z pishokhidnoho turyzmu. Naukovyy chasopys Natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Seriya № 15. Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoy kul'tury (fizychna kul'tura i sport): zb. naukovykh prats' / Za red. O. V. Tymoshenka. Kyiv : Vydavnytstvo NPU imeni M.P. Drahomanova. Vypusk 7 K (127) 20. С. 150–156.
6. Palatnyy I. A., Palatna O. M. (2020). Metodyka prokhodzhennya ta suddivstva etapiv «Pidyom po skhylyu» ta «Pidyom po skel'niy dilyantsi» na zmahannyakh iz pishokhidnoho turyzmu. Aktual'ni problemy i perspektyvy rozvytku fizychnoho vykhovannya sportu i turyzmu : kolektyvna monohrfiya. Pereyaslav (Kyiv. obl.) : Dombrov'ska YA. M. S. 223–235.
7. Pravya zmahani' zi sportyvnoho turyzmu : Federatsiya sportyvnoho turyzmu Ukrayiny. Kyiv 2008. 148 s.
8. Tekhnichnyy rehlament provedennya zmahani' z pishokhidnoho sportyvnoho turyzmu : vved. v diyu 19.05. 2018 r. Kyiv. 2018. 52 s.
9. Tsybukh V. I. (2015). Rol' ta znachennya sportyvnoho turyzmu v sotsial'no-ekonomichnomu rozvytku rehioniv. Visnyk Chernivets'koho torhovel'no-ekonomichnoho instytutu. Ekonomichni nauky. Vyp. 2. S. 104–109.

УДК: 378.091.3:338.49-62

Сидорук А.В.
кандидат педагогічних наук, доцент
Чуєва І.О.
кандидат наук фізичного виховання і спорту, доцент
Криволапов Е.А.
старший викладач
Запорізький національний університет, м. Запоріжжя

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ

В статті схарактеризовано сучасний стан і проблеми розвитку туристичної галузі в Україні, зокрема умови пандемії, недостатній рівень надання туристичних послуг в умовах світової конкуренції тощо. Виокремлено погляди вітчизняних науковців щодо формування нормативно-правової бази регулювання туристичної галузі та перспектив її вдосконалення: гармонізації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. Визначено, що специфіка туристичного бізнесу полягає в комплектації туристичного продукту, який поєднує різні види сервісу:

транспортні послуги, послуги закладів харчування і розміщення, екскурсійні послуги, консульські служби тощо. Саме цим й аргументується наявність великої кількості правових і нормативних документів регулювання сфери туризму. Висвітлено, що правове регулювання національної туристичної діяльності здійснюється на підставі законів України, наказів Президента, наказів Міністерства економічного розвитку і торгівлі, актів Кабінету Міністрів України, галузевих стандартів, міжнародних й інших нормативно-правових актів, які відіграють визначальну роль в організації та наданні туристичних послуг. Схарактеризовано окрему категорію нормативно-правового регулювання туристичної діяльності України, яку складають документи зі стандартизації та сертифікації, основною метою яких є визначення чітких правил, настанов або характеристик надання туристичних послуг.

Ключові слова: туризм, туристична діяльність, нормативно-правове регулювання, законодавство, галузеві стандарти, нормативні документи.

Сидорук А.В., Чуева И.А., Криволапов Э.А. Нормативно-правовое регулирование туристической деятельности Украины. В статье охарактеризован современное состояние и проблемы развития туристической отрасли в Украине, в частности условия пандемии, недостаточный уровень предоставления туристических услуг в условиях мировой конкуренции и так далее. Выделены взгляды отечественных научных деятелей по формированию нормативно-правовой базы регулирования туристической отрасли и перспектив ее совершенствования: гармонизации законодательства Украины к законодательству Европейского Союза. Определено, что специфика туристического бизнеса заключается в комплектации туристического продукта, который объединяет различные виды сервиса: транспортные услуги, услуги общепита и размещения, экскурсионные услуги, консульские службы и тому подобное. Именно этим и аргументируется наличие большого количества правовых и нормативных документов регулирования сферы туризма. Освещено, что правовое регулирование национальной туристической деятельности осуществляется на основании законов Украины, приказов Президента, приказов Министерства экономического развития и торговли, актов Кабинета Министров Украины, отраслевых стандартов, международных и других нормативно-правовых актов, которые играют определяющую роль в организации и предоставлении туристических услуг. Охарактеризовано отдельную категорию нормативно-правового регулирования туристической деятельности Украины, которую составляют документы по стандартизации и сертификации, основной целью которых является определение четких правил, установок или характеристик предоставления туристических услуг.

Ключевые слова: туризм, туристическая деятельность, нормативно-правовое регулирование, законодательство, отраслевые стандарты, нормативные документы.

Sydoruk Anna, Chuieva Inna, Kryvolapov Eduard. Legal regulation of tourist activity in Ukraine. The article characterizes the current state and problems of development of the tourism industry in Ukraine, in particular the conditions of the pandemic, the insufficient level of tourism services in the face of global competition and more. The views of domestic scientists on the formation of the regulatory framework for the regulation of the tourism industry and prospects for its improvement: harmonization of Ukrainian legislation with the legislation of the European Union. It is determined that the specifics of the tourist business lies in the complete set of the tourist product, which combines different types of service: transport services, catering and accommodation services, excursion services, consular services, etc. This is why the existence of a large number of legal and regulatory documents regulating tourism is argued. It is highlighted that the legal regulation of national tourism is based on the laws of Ukraine, Presidential orders, orders of the Ministry of Economic Development and Trade, acts of the Cabinet of Ministers of Ukraine, industry standards, international and other regulations that play a key role in organizing and providing tourism services. A separate category of normative-legal regulation of tourist activity of Ukraine is characterized, which consists of documents on standardization and certification, the main purpose of which is to define clear rules, guidelines or characteristics of providing tourist services: requirements for certain tourist services, requirements for accommodation facilities, requirements for restaurants, requirements for tourist and excursion services, requirements for professional training. Conclusions and prospects of further research are formed, which are to identify ways of possible harmonization of national legislation in the field of tourism with EU legislation.

Keywords: tourism, tourism activities, regulation, legislation, industry standards, regulations.

Постановка проблеми. Всі країни світу прагнуть займати й утримувати провідні позиції на міжнародному ринку туристичних послуг завдяки ефективному використанню наявних туристично-рекреаційних ресурсів. Для нашої країни ця проблема значно ускладнюється, так як їй ще потрібно зайняти гідне місце серед високорозвинених туристичних держав. Саме тому, нормативно-правове регулювання туристичної діяльності України повинно здійснюватися з урахуванням поступової інтеграції національного туристичного ринку до європейського туристичного простору. З огляду на існуючі труднощі трансформаційного періоду, які відбуваються в суспільстві: умови пандемії, недостатній рівень надання туристичних послуг в умовах світової конкуренції тощо, підтримка туристичної галузі вкрай необхідна і повинна бути постійно в центрі уваги державної політики України.

Аналіз літературних джерел. Так як гармонізація законодавства України до законодавства ЄС, в особливості, корегування законів України й інших нормативно-правових актів туристичної галузі відповідно до правової системи Європейського простору, є важливим напрямом української зовнішньої політики, до цього питання звертало увагу багато наукових діячів.

Зокрема, І. Жук надає аналіз етапам реорганізації органів державного управління в національній туристичній сфері, виокремлює головні проблемні аспекти державної політики в туризмі та визначає основні напрями їх подолання [2]. У своїх наукових працях О. Лютак вивчає питання виокремлення особливостей нормативно-правового забезпечення і регулювання міжнародних туристичних зв'язків України [5]. А. Михалко виділяє принципи й підходи до побудови матричних моделей для визначення та прогнозування рівня нормативного забезпечення туристичних послуг [6]. І. Черниш направляє власні наукові дослідження на узагальнення підходів щодо визначення проблем політико-правової сфери, які стримують розвиток туристичної галузі в Україні, проводить їх систематизацію з урахуванням політичного стану країни та законодавчого регулювання [9]. В. Поліщук [5] наголошує про важливість організаційно-правового забезпечення сфери туризму і досліджує проблеми, пов'язані з вирішенням означеного питання.

Метою статті є аналіз нормативно-правих актів, які регулюють розвиток туристичної діяльності України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Правове регулювання туристичної галузі відбувається завдяки різноманітному впливу на цю сферу господарської діяльності, основними формами якого є [1]:

- 1) правотворча діяльність зі створення правових норм про туризм;
- 2) діяльність органів управління у сфері туризму;
- 3) організація та ліцензування суб'єктів туристичної діяльності;
- 4) захист прав і законних інтересів учасників відносин у сфері туризму.

Специфіка туристичного бізнесу полягає в комплектації турпродукту з різних видів сервісу – транспортні послуги, послуги закладів харчування і розміщення, консульські служби тощо. Саме цим й аргументується наявність великої кількості правових і нормативних документів, які регулюють туристичну діяльність.

Правове регулювання національної туристичної діяльності здійснюється на підставі законів України, наказів Президента, наказів Міністерства економічного розвитку і торгівлі, актів Кабінету Міністрів України, галузевих стандартів, міжнародних й інших нормативно-правових актів, які відіграють визначальну роль в організації та наданні туристичних послуг (рис.1).

Рис. 1. Нормативно-правове регулювання туристичної діяльності України

Основними нормативно-правовими актами регулювання туристичної діяльності країни є Закон України «Про туризм», який визначає загальні правові, організаційні та соціально-економічні засади реалізації державної політики України в туристичній галузі та спрямований на забезпечення закріплених Конституцією України прав громадян на відпочинок, свободу пересування, охорону здоров'я, на безпечне для життя і здоров'я довкілля, задоволення духовних потреб й інших прав під час здійснення туристичних подорожей [4], а також Закон України «Про курорти», що визначає правові, організаційні, економічні та соціальні засади розвитку курортів України і спрямований на забезпечення використання природних лікувальних ресурсів, природних територій курортів з метою лікування й оздоровлення людей [3]. Міжнародними документами, що забезпечують нормативно-правові підстави розвитку туристичної галузі, є Хартія туризму, Глобальний етичний кодекс туризму і Гаазька декларація Міжпарламентської конференції з туризму (табл. 1).

Таблиця 1

Міжнародні нормативно-правові акти регулювання туристичної галузі

Назва	Укладачі	Зміст
Хартія туризму від 01.01.1985	Всесвітня туристична організація	Права кожної людини на відпочинок і дозвілля, включаючи права на розумне обмеження робочого дня та оплачувану періодичну відпустку; право вільно пересуватися без обмежень, крім тих, які передбачені законом; орієнтація на забезпечення гармонійного розвитку внутрішнього й міжнародного туризму.
Гаазька декларація Міжпарламентської конференції по туризму від 14.04.1989	Організація об'єднаних націй	Міжнародне співробітництво, зближення між народами й індивідуальний та колективний розвиток; урахування принципів туристичної діяльності парламентами, урядами, державними і приватними організаціями, асоціаціями й установами.
Глобальний етичний кодекс туризму від 01.10.1999	Всесвітня туристична організація	Розвиток туризму; орієнтир для різних зацікавлених сторін у секторі туризму; мінімізація негативного впливу туризму на навколишнє середовище, культурну спадщину й місцеві громади; максимальне збільшення сприяння сталому розвитку.

Нормативно-правові акти, що забезпечують міжнародне співробітництво та взаємодію України у сфері туризму, поєднують велику кількість угод і меморандумів, які наголошують про розвиток й зміцнення взаємної роботи в туристичній галузі між країнами, обмін досвідом щодо модернізації нормативної й інституційної баз туризму, систем підготовки фахівців за спеціальностями у сфері обслуговування, методологічного аналізу розвитку різних видів туризму з точки зору конкуренції туристичного ринку і заходів з інформування та просування туристичних продуктів на пріоритетні міжнародні туристичні ринки. Окрему категорію нормативно-правового регулювання туристичної діяльності України складають документи зі стандартизації та сертифікації, основною метою яких є визначення чітких правил, настанов або характеристик надання туристичних послуг. Із усього наявного переліку національних стандартів у сфері туризму виокремимо основні складові та схарактеризуємо їх (табл.2) [8].

Таблиця 2

Національні стандарти туристичної галузі

Реквізити	Назва	Зміст
Вимоги до окремих туристичних послуг		
ДСТУ EN 13809:2018 (EN 13809:2003, IDT)	Послуги туристичні. Туристичні агенції та туристичні оператори. Терміни та визначення	Визначає терміни, що використовуються під час надання послуг суб'єктами туристичної діяльності.
ДСТУ ISO 13810:2016 (ISO 13810:2015, IDT)	Туристичні послуги. Промисловий туризм. Надання послуг	Встановлює загальні вимоги до промислового туризму, пропонує послачальниками послуг, які мають намір передавати знання щодо виробництва, науково-технічної діяльності, заснованих на виробничих процесах, ноу-хау, а також продуктів або послуг.
ДСТУ 7450:2013	Туристичні послуги. Знаки туристичні активного туризму. Класифікація, опис і правила застосування	Цей стандарт є інструментом для створення національної багаторівневої мережі туристичних шляхів, яка відповідає всім європейським рекомендаціям в даній галузі та найкращим напрацюванням європейських країн.
ДСТУ ISO 18065:2016 (ISO 18065:2015, IDT)	Туристичні послуги, що надають на природоохоронних територіях. Вимоги	Встановлює вимоги до туристичних послуг, які надаються безпосередньо на природоохоронних територіях, щоб задовольнити відвідувачів, надаючи пріоритетну увагу цілям збереження цих територій.
ДСТУ ISO 17680:2016 (ISO 17680:2015, IDT)	Туризм та пов'язані з ним послуги. Таласотерапія. Вимоги до послуг	Встановлює вимоги до надання послуг у центрах таласотерапії з використанням впливу морського навколишнього середовища з лікувальною або профілактичною метою.
ДСТУ ISO 13009:2016 (ISO 13009:2015, IDT)	Туризм та пов'язані з ним послуги. Вимоги та рекомендації з експлуатації пляжу	Встановлює загальні вимоги і рекомендації для пляжу: вказівки для тих, хто обслуговує пляжі та їх користувачів, сталого управління і планування, володіння пляжем, стійкої інфраструктури та потреб надання послуг.
ДСТУ ISO 13687:2016 (ISO 13687:2014, IDT)	Туризм та пов'язані з ним послуги. Яхт-гавані. Мінімальні вимоги	Встановлює мінімальні вимоги для комерційних і некомерційних гаваней для прогулянкових катерів і яхт, за винятком стандартизації спортивних заходів.
Вимоги до засобів розміщення		
ДСТУ 4527:2006	Послуги туристичні. Засоби розміщення. Терміни та визначення	Визначає терміни, обов'язкові для вживання в усіх видах нормативних документів, які стосуються сертифікації послуг з тимчасового розміщення (проживання), для встановлювання категорій готелів та інших об'єктів, що надають послуги з тимчасового розміщення (проживання), а також для робіт зі стандартизування.
ДСТУ 4269:2003	Послуги туристичні. Класифікація готелів	Встановлює класифікацію готелів і аналогічних засобів розміщення незалежно від форм власності та відомчої належності, а також вимоги до них.
Вимоги до закладів ресторанного господарства		
ДСТУ 4281:2004	Заклади ресторанного господарства. Класифікація	Встановлює визначення закладів ресторанного господарства, їх класифікацію і загальні вимоги до них.
ДСТУ 3862-99	Ресторанне господарство. Терміни та визначення	Виокремлює терміни та визначення стосовно закладів громадського харчування.
Вимоги щодо туристсько-екскурсійного обслуговування		
ГОСТ 28681.3-95	Туристско-екскурсійне обслуговування. Требования по обеспечению безопасности туристов и экскурсантов	Встановлюють вимоги до туристських і екскурсійних послуг, які забезпечують безпеку життя та здоров'я туристів і екскурсантів, методи їх контролю, а також вимоги для обов'язкової сертифікації туристських послуг.

ГОСТ 28681.2-95	Туристско-экскурсионное обслуживание. Туристские услуги. Общие требования	
ГОСТ 28681.1-95	Туристско-экскурсионное обслуживание. Проектирование туристских услуг	Встановлює порядок розробки документації при проектуванні туристських послуг і призначений для підприємств, організацій різних організаційно-правових форм, а також фізичних осіб-підприємців, які надають туристичні послуги.
ГОСТ 28681.0-90	Стандартизація в сфері туристско-экскурсионного обслуговування	Визначає цілі, задачі, об'єкти стандартизації та структуру комплексу стандартів, а також інших документів зі стандартизації у сфері туристсько-екскурсійного обслуговування.
Вимоги до професійної підготовки кадрів		
ДСТУ EN 15565:2016 (EN 15565:2008, IDT)	Туристичні послуги. Вимоги до професійної підготовки та кваліфікаційних програм для гідів	Встановлює вимоги до професійної підготовки та кваліфікаційних програм для гідів.

Висновки. Отже, нормативно-правова база має дуже велику кількість документів, які здійснюють регулювання туристичної діяльності України, кожен з яких відповідає за певний напрям галузі. Але, для того, щоб процес інтеграції України до ЄС мав позитивну динаміку і національні туристичні продукти набували популярності на міжнародному ринку туристичних послуг, туристична політика, як зовнішня, так і внутрішня, повинна систематично розглядатися і оновлюватися відповідно до змін Європейського простору.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Результати аналізу нормативно-правових документів, які регулюють національний ринок туристичних послуг, свідчать про необхідність здійснення їх корегування за для гармонізації законодавства туристичної галузі України із законодавством Європейського Союзу, в особливості Закону України «Про туризм», з метою його відповідності нормативно-правовим актам Європейського простору в сфері туризму, провідним світовим практикам ведення бізнесу, гармонізації національних стандартів з міжнародними, переходу на міжнародні стандарти ISO у туристичній галузі та стандарти, що забезпечують сталий розвиток туристичної діяльності. Перспективою подальших досліджень вбачаємо аналіз і виокремлення шляхів можливої гармонізації національного законодавства у сфері туризму із законодавством ЄС.

Література

- Ващишин М. Правове регулювання туристичної діяльності / М. Ващишин. Львів: ПП Сорока Т.Б., 2014. 168 с.
- Жук І. Нормативно-правове забезпечення у системі державного регулювання розвитку туристичної галузі України / І. Жук // Економіка. Управління. Інновації. Сер. : Економічні науки. 2016. № 1. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2016_1_9 (дата звернення: 27.02.2021).
- Закон України «Про курорти». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2026-14#Text> (дата звернення: 27.02.2021).
- Закон України «Про Туризм». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 27.02.2021).
- Лютак О. Особливості нормативно- правового регулювання міжнародних туристичних зв'язків України / О. Лютак // Причорноморські економічні студії. 2016. Вип. 12 (1). С. 27–30.
- Михалко А. Застосування матричних моделей для прогнозування нормативного забезпечення туристичних послуг / А. Михалко // Збірник наукових праць Одеської державної академії технічного регулювання та якості. 2017. Вип. 1. С. 19–23.
- Поліщук В. Організаційно-правове забезпечення туристичної індустрії в Україні / В. Поліщук // Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Сер. : Економічні науки. 2017. Вип. 12 (2). С. 103–110.
- Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості. URL: <http://shop.uas.org.ua/ua/katalog-normativnih-dokumentiv.html> (дата звернення: 27.02.2021).
- Черниш І. Проблеми нормативно-правового регулювання розвитку туристичної галузі в Україні та її регіонах / І. В. Черниш // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2014. Вип. 5. С. 257–266.

References

- Vashchysyn M. (2014), "Pravove rehulyuvannya turystychnoyi diyal'nosti" / M.Vashchysyn. L'viv: PP Soroka T.B., 2014. 168 s.
- Zhuk I. (2021) "Normatyvno-pravove zabezpechennia u systemi derzhavnoho rehuliuвання rozvytku turystychnoi haluzi Ukrainy". Ekonomika. Upravlinnia. Innovatsii. Seria: Ekonomichni nauky: Collected papers, (1). Retrieved from <http://www.scribd.com/doc/1034528/> (accessed 27 February 2021).
- Zakon Ukrainy "Pro Turyzm" (1995). Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр> (accessed 27 February 2021).
- Zakon Ukrainy "Pro kurorty" vid 05.10.2000 № 2026-III (2000). Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2026-14> (accessed 27 February 2021).
- Liutak, O. (2016). "Osoblyvosti normatyvno-pravovoho rehuliuвання mizhnarodnykh turystychnykh zviyazkiv Ukrainy". Prychornomorski ekonomichni studii, 12 (1), pp. 27-30.

6. Mykhalko A. (2017). "Zastosuvannia matrychnykh modelei dlia prohnozuvannia normatyvnoho zabezpechennia turystychnykh posluh". Zbirnyk naukovykh prats Odeskoi derzhavnoi akademii tekhnichnoho rehuliuвання ta yakosti. Odessa state academy of technical regulation and quality: Collected papers, (1), pp. 19-23.

7. Polishchuk S. (2017). "Orhanizatsiino-pravove zabezpechennia turystychnoi industrii v Ukraini". Visnyk Kamianets-Podilskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Ohienka. Economic sciences: Collected papers, 12 (2), pp. 103-110.

8. Ukrainske ahentstvo zi standartyzatsii DP "Ukrainskyi naukovo-doslidnyi i navchalnyi tsentr problem standartyzatsii, sertyfikatsii ta yakosti". Retrieved from <http://shop.uas.org.ua/ua/katalog-normativnih-dokumentiv.html> (accessed 27 February 2021).

9. Chernysh, I. (2014). "Problemy normatyvno-pravovoho rehuliuвання rozvytku turystychnoi haluzi v Ukraini ta yii rehionakh". Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy, Vol. 5, pp. 257-266.

УДК 796.5:613.96

Троценко В. В.

кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри спортивних ігор

Троценко Т. Ю.

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії та методики фізичного виховання і спорту

Сембрат С.В.

доцент кафедри спортивних ігор

ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди» м. Переяслав

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВПЛИВУ ЗАНЯТЬ ТУРИЗМОМ НА ПОКАЗНИКИ РІВНЯ ВЛАСНОГО ЗДОРОВ'Я ПІДЛІТКІВ

У статті, на основі систематизації та аналізу літературних даних, проведеного дослідження, визначена оздоровча цінність туризму та її вплив на показники рівня фізичного здоров'я підлітків. На сьогоднішній день, у законодавчих актах і нормативно-правових документах, поруч з актуальними проблемами, питаннями внутрішнього та міжнародного туризму, значне місце займають проблеми масового розвитку різноманітних видів оздоровчо-спортивного туризму та шляхи їх вирішення.

Оздоровча цінність туризму визначається перебуванням в природних умовах, позитивній дії різноманітних природних факторів у сполученні з фізичною діяльністю. Саме природничі фактори у поєднанні з фізичними вправами, як свідчать науковці, є ефективними засобами зміцнення здоров'я та фізичного розвитку дитячого організму, які як найкраще знайшли своє поєднання у різноманітні форми туристсько-краєзнавчої роботи.

Ключові слова: туризм, здоров'я молодших підлітків.

Троценко В. В., Троценко Т. Ю. Сембрат С.В. Эффективность влияния занятий туризмом на показатели уровня здоровья подростков. В статье, на основе систематизации и анализа литературных данных, проведенного исследования, определена оздоровительная ценность туризма и его влияние на показатели уровня физического здоровья подростков. На сегодняшний день, в законодательных актах и нормативно-правовых документах, рядом с актуальными проблемами, вопросами внутреннего и международного туризма, значительное место занимают проблемы массового развития различных видов оздоровительно-спортивного туризма и пути их решения.

Оздоровительная ценность туризма определяется пребыванием в природных условиях, положительном действии различных факторов природы в сочетании с физической деятельностью. Именно естественные факторы в сочетании с физическими упражнениями, как свидетельствуют ученые, являются эффективными средствами укрепления здоровья и физического развития детского организма, которые как нельзя лучше нашли свое сочетание в многообразии форм туристско-краеведческой работы.

Ключевые слова: туризм, здоровье младших подростков.

Trotsenko Tetiana, Trotsenko Valeriy, Sembrat Sergey. The influence of tourism occupation on the indicators of physical health of teenagers. In the article, on the basis of systematization and analysis of literature data, the research conducted, identified the health value of tourism and its impact on indicators of physical health of teenagers. The problem of forming a value attitude towards the health of teenagers in the process of tourist-local lore work in the conditions of institutions of secondary education is relevant, since it is caused by a significant deterioration in the physical, psycho, mental development and working capacity among children and youth of Ukraine in recent years. In this context, the health of a growing person becomes characteristic of the undeniable value of human health and development, not only at the local or regional level, but also at the national level.

Today, in the legislative acts and regulatory documents, along with the actual problems, issues of domestic and international tourism, the problems of the mass development of various types of health tourism and sports tourism take place and the ways of their solution occupy a significant place.

The health value of tourism is determined by the presence in the natural environment, the positive effect of various natural factors in conjunction with physical activity. It is natural factors combined with physical exercises, as scientists say, are